

Yleiskielistykseen tarkoitus on ainoastaan auttaa SKN-aineistosta hakemista. Yleiskielistykseen lukeminen sellaisenaan ei juuri kannata, sillä yleiskielistys voi antaa hyvinkin vääristyneen kuvan murteesta ja puhutun kielen luonteesta.

Eryteisesti lounaismurteet, joiden sananmuodot ovat lopusta varsin lyhentyneitä, eivät aina anna pohjaa yleiskielen muotojen erottamiselle. Esimerkiksi nominatiivi, genetiivi, partitiivi ja illatiivikin voivat olla saman näköisiä ja kuuloisia. Yleiskielistyksessä muodot on erotettu kontekstin perusteella, mutta mitään ”oikeaa” tulkintaa ei läheskään aina voi osoittaa.

Yleiskielistetty sana on jossakin taivutusmuodossa, mahdolliset liitepartikkelit mukana. Kyseessä ei siis ole perusmuotoinen hakusana kuten sanakirjoissa. Tulevaisuudessa yleiskielistettyjen sananmuotojen pohjalta voi kyllä suhteellisen pienellä vaivalla tuottaa myös perusmuodot. Hieman suuremmalla vaivalla on tuotettavissa myös yleiskielisten sananmuotojen morfologinen kuvaus, siis esim. *minunkin* <pron pers1 sg gen kin>.

Yleiskielistys koskee ainoastaan yksittäisiä sananmuotoja. Lauserakennetta ei ole yleiskielistetty, joten esimerkiksi subjektin ja verbin kongruenssi ei noudata yleiskielen normia. Vain *ne tekivät* on siis yleiskielistetty > *ne tekivät*, sen sijaan *ne teki* > *ne teki* ja *he olivat tehnyt* > *he olivat tehnyt*.

Miten

Yleiskielistyksessä kilpailee kaksi periaatetta: uskollisuus murteelle ja haettavuus. Esimerkiksi *kun* ja *kuin* ovat murteissa sama sana, joten niille pitäisi olla yksi yleiskielinen vastine, jos murteille halutaan tehdä oikeutta. Yleiskielen merkitysten ’kun’ ja ’kuin’ erottamisesta on kuitenkin todennäköisesti hyötyä, koska esiintymiä on hyvin runsaasti. Hakija lienee useimmiten kiinnostunut jommastakummasta merkityksestä, ja haku pitäisi aina voida tehdä yleiskielisenä. Tässä tapauksessa haettavuus voittaa: *kun* ja *kuin* on erotettu. Uskollisuus murteelle näkyy selvimmin siinä, että sellaisia murre sanoja, joilla ei ole yleiskielistä vastinetta, ei muuteta yleiskielisiksi vastineikseen. Tällaisia sanoja on runsaasti esimerkiksi työhön liittyvän esineistön nimissä ja kuvailevissa verbeissä.

Aina ei ole selvää, kumpi on vahvempi, murreuskollisuus vai haettavuus. Koska aineisto on suuri ja yleiskielistystä on tehty pitkän ajan kuluessa, myös epäjohdonmukaisuutta todennäköisesti löytyy.

Yleiskielistyksessä on pääpiirteissään noudatettu SKN-vihkojen sanahakemistoja, jotka koostuvat sanojen perusmuodoista. Adverbien ja partikkelien yleiskieliset muodot on saatu sanahakemistoista sellaisinaan. Hakemistosta on kuitenkin aineiston yhtenäisyyden vuoksi joissain kohdin poikettu. Monet seuraavassa kuvatut asiat kuvaavat tällaisia poikkeamia. Murreasua on yleiskielistetty hakemistoa enemmän erityisesti silloin, kun sana on yleiskielessäkin melko yleinen; näin esimerkiksi *ränget* >

länget, navetto > navetta, tupakki > tupakka, vainaa > vainaja, näkkä > näkki, kiukaa > kiuas, akkuna > ikkuna, klasi > lasi, flikka > likka, fati > vati, paappa > pappa, kiirus > kiire. Jossakin tapauksissa yleiskielistykseen on ratkaissut se, onko Suomen murteiden sanakirjassa (SMS) sanalle oma hakusana.

Murteissa on runsaasti vaihtelua siinä, käytetäänkö sanan alussa konsonanttiyhtymiä ja millaisia, esim. *(f/p)likka, (p)ruukata, (k)ryyni*. Yleisesti tunnetuista sanoista on valittu yleisemmässä käytössä oleva muoto, esim. yksikonsonanttinen *likka, ruukata, ryyni* mutta toisaalta esim. *kroppa* eikä *roppa* Harvinaisempiin ja onomatopoettisiin sanoihin on jätetty alkuperäinen yhtymä.

Murremuoto on jätetty yleiskielistykseen (yleiskielen kirjaimin), jos siitä keskustellaan, esim. kun puhuja kertoo, että hänen kotipaikkakunnallaan sanottiin *kohvi* eikä *kahvi* (Kurkijoki b). Muuten *kohvi* on > *kahvi*.

Myös yleiskieli sallii vaihtelua, esimerkiksi possessiivisuffikseissa: sekä *äitiään* että *äitiänsä* ovat mahdollisia. Hakua tehdessä tämä on otettava huomioon. Yleistä ilmiöistä on kuitenkin pyritty vakioimaan tietyt muodot. Tällaisia tapauksia ovat:

jotakin, jossakin, jollakin ...	PRO	jotain, jossain, jollain...
niiden, näiden, parhaiden...	PRO	niitten, parhaitten...
lähti	PRO	läksi

Sanajako

Litteroitu sana ja yleiskielistetty sana vastaavat normaalisti toisiaan yksi yhteen. Litteroinnissa sananrajoja ovat väli ja sananosien yhteen sulautumista ilmaiseva kaari (esim. *siell_ol*).

Yhtä litteroitua sanaa voi kuitenkin vastata kaksi yleiskielistettyä sanaa, jos vastine on yleiskielessä kaksisanainen. Yleisimmät tapaukset ovat *ennenkö > ennen kuin* ja *nin kun > niin kuin*.

Lisäksi yleiskielistys on kaksisanainen kieltosanan ja konjunktion tai vastaavan sulaumatapauksissa, esim. *etten > että en, jollei ~ jonsei > jos ei, mikset > miksi et*. Tällä tavoin kummankin osan hakeminen onnistuu yhtenäisemmin.

Sanat, jotka yleiskielessä kirjoitetaan yhdyssanoiksi, on yleensä litteroitukin yhdyssanoiksi. Joskus litteroija on kuitenkin merkinnyt kaksi sanaa, jos kummallakin osalla on paino (näin ainakin Kiihtelysvaaran aineistossa; toiset taas merkitsevät painon sanan sisälle). Selvissä tapauksissa on menetelty niin, että koko yhdyssana tulee jälkimmäisen sanan kohdalle, kuten kahdessa osassa tuotettujen sanojen tapauksessa (ks. alta).

Kesken jääneet ja epäselvät sanat

Yleiskielistystä ei ole tehty sanoihin, jotka litteroiija on merkinnyt keskenjääneiksi (sananloppuinen yhdysmerkki, esim. *pa-*). Ei siis ole arvailtu, mitä puhuja on tarkoittanut, vaikka arvaus voisi olla ilmeinenkin. Tästä käytännöstä on poikettu joskus, jos jokin puhejakso jäisi kokonaan tyhjäksi. Toinen poikkeus ovat tapaukset, joissa puhuja tuottaa kokonaisen sananmuodon niin että välillä on keskeytys. Yleiskielistys on tällöin kohdassa, jossa sananmuoto on ”tullut valmiiksi”:

LITTERAATIO	YLEISKIELISTYS
äm-	
'	
päri	ämpäri

Myöskään epäroinniltä vaikuttavia lyhyitä äännähdyksiä ei ole yleiskielistetty, epäselvästi kuullut sanat (litteroinnissa sulkumerkeissä) sen sijaan on.

Väärin tuotetut mutta välittömästi korjatut sanat (esim. *tuvut* [korjaa:] *'tutut luulisi*, Sotkamo b) on jätetty alkuperäiseen asuun (yleiskielen merkein).

Sananmuotojen moniselitteisyyksistä

Monet sananmuodot ovat kaksi- tai jopa useampiselitteisiä. Esimerkiksi verbin muoto ei aina eroa preesensissä ja menneessä ajassa. Yleiskielistys on tehty kontekstin mukaan: esimerkiksi *sanovat* > *sanoivat*, kun on selvästi kyse jonkin tapahtuman muistelusta. Yleensä samassa yhteydessä on muita verbejä, joista mennyt aika näkyy. On tosin periaatteessakin mahdotonta aina ”tietää” kummasta aikamuodosta on kyse, sillä puhujat turvautuvat tapahtumien kerronnassa väliin myös niin sanottuun historialliseen preesensiin. Muutenkin moniselitteisen sanan yleiskielinen muoto on pikemmin kontekstiin perustuva valistunut arvaus kuin ”oikea ratkaisu”.

Eniten päänvaivaa tuottavat tietyt hyvin yleiset sanat ja niiden loppuäänteiden poisjänti eräissä murteissa, etenkin lounaismurteissa, joiden järjestelmälle yleiskielistys ei aina tee oikeutta. Esimerkiksi *pääl* ja *meil* voivat olla joko olo- tai tulosijaisia ja ne on yleiskielistetty kontekstin mukaan > *päällä*, *meillä* tai > *päälle*, *meille*. Konteksti ei kuitenkaan aina kerro selvästi, kummasta on kysymys, ja murteissa on myös aidosti yleiskielestä poikkeavaa käyttöä, kuten sijamuotojen synkretiaa.

Lounaismurteissa objektina oleva persoonapronomini (*häne*, *minu*) on kuitenkin yleiskielistetty *n*-päätiseksi, koska *t*-akkusatiivi ei ole näissä murteissa käytössä. Hämmäläismurteissakin on yleisesti *se vei minun* ~ *meitin*, joissa objektin yleiskielistys on > *minun*, *meidän*.

Sana sitten on hyvin yleinen monimuotoinen, esim. *s'itte, sit, ste, si, stem* [m:n edellä], *sip* [p:n edellä]. Eräissä murteissa sana on pitkävokaalinen *siitten, siitte, siit* jne. Aineistoon on jäänyt jokin määrä epävarmuutta sen suhteen, onko *siit >siitä* vai *>sitten* ja onko *sit >sitä* (*se*-pronominin partitiivi tai *sitä*-partikkeli) vai *>sitten*. Hankalimpia ovat kaakkoishämäläiset murteet. Seuraava esimerkki on Artjärven a-nauhoituksesta; puhujaa on pyydetty selostamaan juuston teko. Tässä murteessa 'sitten' on yleensä *siit*, mutta myös *sit*-vaihtoehtoa esiintyy. Murteen tuntijan arviot näistä sanoista hakasulkeissa:

että 'pantih 'maito 'kattilah ja elikkä "patah mihkä **sit [sitä]** 'pantih **siit [sitten]** ja, **siit [sitten]** 'pantih "piimää 'sekah ja, **siithän [sittenhän]** **siit [siitä]** tul 'juustoo **siit [sitten]**, **sit [sitten]** se 'otettih sielt **siit [sitten]** 'pois ja **siit [sitten]** 'pestih ja 'puhlistettih 'sellaseks.

Näytteissä, joissa *siit*-sana selvästi esiintyy 'sitten'-merkityksessä, on ensisijaisesti valittu yleiskielistys *sitten*, joka on useimmissa konteksteissa mahdollinen.

Yleiskielistykseen on kuitenkin jätetty jonkin verran tapauksia, joita ei ole pystytty ratkaisemaan. Alkuperäisissä XML-dokumenteissa nämä tapaukset on merkitty %-merkillä. Äänitiedostoihin karkeasti kohdistetuissa annotaatioissa ne on vastaavasti merkitty yleiskielistetyn muodon kohdalle eriliseen annotaatiokerrokseen nimeltä "NN-word-note". ELAN-muotoisissa *.eaf*-päätteisissä annotaatiiodokumenteissa kaikki tällaiset kommentteja sisältävät annotaatiokerrokset kuuluvat tyyppiin "note for normalized word".

Nominin- ja verbintaivutus

Nominien itämurteinen ns. **loi-monikko** eli sellaiset monikot kuin *tyttölöi(tä), värilöitä, taloissa* on yleiskielistetty tavalliseksi monikoksi, siis *>tyttöjä, värejä, taloissa*.

Pronominien *kA*-aines on mukana vain jos se on yleiskielen mukainen (*jonka, minkä*), ts. *johonka > johon, mihinkä > mihin* (kuitenkin *> mitenkäs*, ks. alta)

Relatiivipronomineilla on yleiskielistyksessä monikkomuodot vain kun murreasussa on siitä merkki, esim. *joella > joilla* mutta monikkotulkintainen *jolla > jolla*.

Ns. eksessiivimuoto on yleiskielistetty elatiiviksi. Se esiintyy lähinnä pronomiinissa *se, ts. siintä > siitä*.

Itämurteiden **saapi, käypi**-tyyppiset verbien preesensmuodot on yleiskielistetty ilman *pi*-päättä, siis *> saa, käy*.

Konsonanttivartaloiset nominien essiivit kuten *kevännä, poikassa* on yleiskielistetty vokaalivartaloiseksi *> keväänä, poikasena* (paitsi kiteytyneet *yösydännä* ja *vuonna*.)

Itämurteisessa liittomuototyypissä *on ~ oli~ lie tullunna, laskenna ~ laskenunna, tehtynä* yleiskielistetään partisiippi > *tullut, laskenut, tehty*. Yleiskielistys on aina yksikössä, ts. *olivat laskenna > olivat laskenut*. Kyseiset muodot eivät itsessään ole yksiköllisiä tai monikollisia: niillä ei ole lainkaan luvun ilmaisemisen mahdollisuutta. Tällainen liittomuodon muodostustapa on erilainen kuin läntinen, jossa partisiippi joko noudattaa tai on noudattamatta subjektin lukua. On huomattava, että vaikka *tullunna*-tyyppiset muodot perustuvat (konsonanttivartaloiseen) essiiviin, ne eivät myöskään ole varsinaisia essiivejä, jotka olisivat tyyppiä *tulleena*. Nämä tapaukset on varustettu kommentilla "[supiini]", joka on merkitty yleiskielistetyn muodon kohdalle eriliseen annotaatiokerrokseen nimeltä "NN-word-note". ELAN-muotoisissa .eaf-päätteisissä annotaatiodokumenteissa nämä annotaatiokerrokset ovat tyyppiä "note for normalized word". Alkuperäisissä XML-dokumenteissa vastaavien tapauksien kohdalla on merkintä "% supiini".

Monikon kolmas persoona: päätte *-vat/vät* on yleiskielistetty vain kun se on litteroitukin (ts. *ne oli > ne oli jne*). Vastaava menneen ajan muoto on eräissä murteissa joskus vaikea tunnistaa, koska päätte on pelkkä *-t* ilman *va/vä*-ainesta. Yleiskielistys on normaali, ts. esim. *pojat sanoit, teit > pojat sanoivat, tekivät*. Muoto ei yleensä sekoitu yksikön 2. persoonaan. Hankalampaa on, että *-t* on usein assimiloitunut. Seuraavassa esimerkkejä monikon 3. persoonaksi yleiskielistetyistä tapauksista (Hinnerjoki b). Mukana on litteroinnissa seuraava sana, josta assimilaatio näkyy.

YLEISKIELISTYS	MURRE	SEURAAVA SANA
jäätyivät	jäärysi	[pilkku, ts. tauko]
killuivat	killusi	'jolla
kypsensivät	'kypsensik	"kaik
lähtivät	läksik	'karàmaha
meinasivat	meinasik	"kiàleskiŋ
olivat	olip	'pistämäs, 'päevä
	'olik	kummiŋki, kuusi, "kulùnus
	olìs	sit, sillo, 'syänny
taisivat	taisik	'kontik
tulivat	tulik	ko

Lounaismurteista (Hinnerjoki, Velkua, Eurajoki) on yleiskielistetty *-mme*-loppuisiksi sellaiset monikon 1. persoonan muodot kuin *met tuli, me oli, me tei*. Voisi ajatella, että näissäkin tapauksissa verbi on yleiskäyttöisessä yksikön kolmannessa persoonassa (kuten tyypissä *ne tuli*). Kyseisissä murteissa on kuitenkin jatkumo (*me tulimme*) > *me tulin* > *me tuli*, ja astevaihtelusanoissa myös heikkoasteinen muoto, kuten *tei* (eikä siis *teki*) kertoo muodon luonteesta. Toisin kuin monikon 3. persoonassa, tässä ei siis ole selvästi kyse siitä, että tietty päätte joko on sanassa tai ei ole. Yleisesti voi kuitenkin sanoa, että lounaismurteiden muotorakenteesta ei saa murteiden omalta kannalta katsottuna aineistossa täysin perusteltua kuvaa.

Murteissa, joissa loppuvokaali jää pois, voi olla mahdoton erottaa yksikön ja monikon 2. persoonaa, esim. *näit* 'näit' tai 'näitte'. Valinta on tehty kontekstin ja todennäköisyyden mukaan: jos puhuja tarkoittaa esim. haastattelijaa, teititteleekö vai sinutteleeko hän?

Johdoksia koskevista yleiskielistystavoista voi huomata seuraavat:

- Kainuulaiset ja pohjoispohjalaiset infinitiiviltään *UdA*-loppuiset verbit on yleiskielistetty UTU-refleksiiviverbeiksi, esim. *erkauda*: (*minä*) *erkauv ... > erkauduin*, *hätäydä*: (*se*) *hätäö > hätäytyi*. *kokouda*, *lisäydä* (Hailuoto) *> kokoontua*, *lisääntyä*.
- *Kuivaa* ja *kuivua* ovat osittain samamerkityksiset; yleiskielistyksessä menneessä ajassa *kuivi > kuivui* mutta preesensissä *kuivaa > kuivaa* (siis ylitulkintojen välttämiseksi ei *> kuivuu*).
- Nominijohdosten yleiskielistyksiä: tyyppi *makso > maksu* ja tyyppi *leikkoo > leikkuu*.

Konjunktioita, muita pikkusanoja ja adverbeja

että ja jotta

Konjunktiot *että* ja *jotta* ovat eri sanoja ja, siis yleiskielistys on *että > että*, *jotta > jotta*; jälkimmäinen esiintyy lähinnä itä- ja eteläpohjalaismurteissa. Usein nämä sanat kuitenkin redusoituvat hyvin vähiin, esim. *xx_tta*. Tällöin yleiskielistykseen on merkitty *että*, jos vokaaliksi on litteroitu *ä*, ja *jotta*, jos vokaalina on *a*. Jos taas vokaali kokonaan redusoitunut (esim. *xx_tt_xx.*), on valittu *että* tai *jotta* sen mukaan, kumpaa puhuja yleensä käyttää.

Tarkkaan ottaen *tta* saattaa esiintyä myös *että*-konjunktioita käyttävällä puhujalla *sanoa*-verbin yhteydessä vokaalisoinnun vaikutuksesta: *sano_tta*. Aineistoissa, joiden hakemistoon ei ole merkitty *jotta*-sanaa ja jossa takavokaalista varianttia käytetään vain tällä tavoin, yleiskielistys on *että*.

Raudun aineistossa muoto *net* on yleiskielistetty *>että*. Monissa kohdin kävisi myös *niin että*, josta tämä muoto lienee peräisin, mutta koska *net* on *että*-sanan valtaedustus molemmissa Raudun aineistossa, hankalasti ratkaistavaa eroa ei ole ruvettu tekemään.

kun ja kuin

Puhutussa kielessä ei näiden välille yleensä tehdä eroa. Ne on kuitenkin yleiskielistetty kontekstin mukaan *> kun* ja *> kuin*. Tavallisin ratkaisu on *> kun*. Se kattaa mm. temporaaliset, konditionaaliset ja kausaaliset käytöt ja relatiivilauseen muodostuksen, sellaiset usein puheenvuoroa aloittavat yhdistelmät kuin *mutta ku*, *no kun*, sekä pelkän *kun*-sanan vuoron alussa. Epävarmoissa tapauksissa yleiskielistys on niin ikään *> kun*.

Vaihtoehto > *kuin* tulee kysymykseen

- vertailuyhteyksissä: *eri/ sama/ muu/ yhtä iso/ isompi/semmoinen/... kuin*
- vertauksissa: *lentää kuin lintu*
- 'vain'-merkityksisessä ilmaustyyppissä *ei ollut ~ en nähnyt kuin kaksi*
- kaksisanainen konjunktio *ennenkö* jne. > *ennen kuin*
- eri *niinku*-variantit: > *niin kuin*, myös kun litteroitu kahdeksi sanaksi (tosin *niin-sanaa* voi myös seurata *kun*)

Murteen *kuin* on melkein aina > *kuinka* 'miten', esim. tapauksissa *kuin se nyt oli, vaikka kuin paljon*.

Joissakin lounaismurteissa esiintyvät harvinaiset *kot*-alkuiset konjunktiot on yleiskielistetty > *kun*, esim. *kotei* > *kun ei*.

vaan ja vain

Ääntämys voi korreloida merkityksen kanssa, mutta ei aina. Yleiskielistys on tässäkin kontekstin mukaan: 'mutta'-tyyppinen merkitys > *vaan*, 'ainoastaan'-merkitys > *vain*, samoin sellaiset kuin *miten vaan ja em minä vaan tiä* > *vain*.

tai, taikka, tahi(kka), eli(kkä), asti(kka), saati(kka)

Konjunktiot *tai, taikka, tahi, tahikka* on yleiskielistetty > *tai*, samoin *elikkä* > *eli*. Samoin sanat *astikka* > *asti*, *saatikka* > *saati*.

Liitepartikkelit

Muototyyppi **onks** on yleiskielistetty > *onkos*, vaikka merkitys ei olekaan avan sama: *-ks*-loppuinen kysymys voi olla neutraali vaihtoehtokysymys vailla *-s*-liitepartikkelin tuomaa sävyä. Tämän eron tekeminen kontekstin perusteella on kuitenkin hienovarainen asia, joka on monen vastaavan tavoin jätetty käyttäjän pääteltäväksi.

Liitepartikkeli -s on yleiskielistetty sellaisinaan, esim. > *mitenkäs*, mutta tyyppeihin *mihis, mites* on lisätty väliin *-ka/kä*, että *s*:stä tulisi kirjakielessä mahdollinen: > *mihinkäs*, > *mitenkäs*. Vastaavasti *s*-loppuisiksi on yleiskielistetty lounaismurteiset tyypit *mitäst, onkost*. Passiivimuotoinen imperatiivityyppi *mennääs* on yleiskielistetty > *mennäänpäs*, vaikka se ei *-pA*-liitepartikkelia sisälläkään. Partikkelistunut *näes* on on yleiskielistetty > *näet*, jotta edustus olisi yhtenäinen.

Liitepartikkelilla -kin on itämurteissa hyvin paljon variantteja, joista osaa voi olla vaikea havaita – se voi edustua pelkkänä vokaalin pidennyksenä tms. Tulkinnoissa voi siis olla virheitäkin.

Muuta

Sanat **paljo ja vähä** ovat usein ilman *n*:ää yleiskielen merkityksessä 'paljon' mutta on aina tällaisessa yhteydessä yleiskielistetty *n*:lliksi > *paljon, vähän*. Samoin *liika* > *liian* sellaisissa kuin *liian kova*.

Helposti redusoituva pikkusana on *sitä*, joka voi edustua *stä*, *sta*, esim. *kyllähän stä, oli stä* (siis jopa mukautua vokaalisointuun). Yleiskielistys on > *sitä*.

Erilaiset *m*-äänteen ja henkäyksen yhdistävät minimaaliset myöntöilmaukset on yleiskielistetty aina muotoon > *mm*. Hakemalla tätä sanaa voi löytää erilaisia tapauksia, joiden tehtävää voi tarkastella kuuntelemalla. Tämänäyttävät "hymistelyt" eroavat yleensä selvästi sanatapailusta ja tauon täyttämisestä.

Lounaismurteiden *ste(n)*-loppuiset adverbit kuten *kovaste(n), ehtoosten, kevästen* on yleiskielistetty *sti*-loppuisiksi .

Monilla adverbeilla on paljon variantteja, joiden yhteydessä yleiskielisen muodon valinta on hankalaa. Esim. *esiste* (Ikaalinen) voisi olla *esisti* kuten hakemistossa, mutta myös vaikkapa *ensistään, ensin* jne. Tässä on valittu *esisti*, koska myös SMS:ssä on tällainen hakusana. Jonkin hakutarpeen kannalta voisi olla paras että kaikilla 'ensin' -tyyppisillä sanoilla olisi yksi hakumuoto, mutta tätä on vaikea rajata. Yhtenäistä käytäntöä on näille ollut mahdoton luoda.

Sanat **muute(n), muuto(n), muutoo(n)** on yleiskielistetty > *muuten*, ei siis *muutoin*. (*Muuto*-tyyppi on *muute*-tyyppiä yleisempi ainoastaan lounaismurteissa ja joissain lounaisissa siirtymämurteissa.)

sillai, tällai, tollai, millai, silleen, tälle jne. on yleiskielistetty kahdeksi sanaksi: > *sillä lailla, tällä lailla, tuolla lailla, millä lailla*

simmot/semmot/tämmöt/tommot/kummot-alkuisten lounaismurteisten adverbien yleiskielistykseksi on valittu SMS:n toimitusohjeiden mukaan *semmottoon/ tämmöttöön/ tommottoon/ kummottoon*. Käsityksen tällaisten adverbien vaihtelusta antaa SMS (s.v. *kummottoon*):

kummottoon adv. millä tavalla, kuinka, miten. Asu: *kummot ~ kummotti(i) ~ kummottin ~ kummottis(t)* VarE Num KarL SomN Pöy, *kummotto(o) ~ kummotto(o)n ~ kummotto(o)s ~ kummottoost - -)*

Kysyvä muoto, jossa on s-liite, on kirjakielistetty *mimmottoos, kummottoos*.

Osa samoin alkavista sanoista on kuitenkin nominatiivissa tai jossakin muussa sijamuodossa olevia adjektiiveja (*semmonen, tämmöstä, tommosiin, kummosilla* jne), joiden yleiskielistys on > *semmoinen/ tämmöinen/ tuommoinen/ kummoinen*.

Vastaavasti esim. *sellanen* > *sellainen* jne. Hämmäläismurteille tyypilliset tt:n sisältävät *semmottia*, *tämmötteen*, *tommottissa* myös > *semmoisia*, *tämmöiseen*, *tuommoisissa*.

Tavallisen suunnitteluilmauksen *tota*, *tuota* jne. > *tuota* tapaan Porin seudun murteissa esiintyvä *tua* on poikkeuksellisesti kirjakielistetty niinikään > *tuota*, jotta tällä ilmaustyyppillä olisi yhtenäinen edustus. Pronomini *tua* > tuo, proadverbi *tua* > *tuolla*. Hämmärärajaia tapauksia toki jää.

Muita pikkusanoja:

- *mar* ~ *maar* > *mar*.
- *kotia*, *kotio* > *kotiin*.
- *poies*, *poikkeen* > *pois* paitsi Inkerin aineistoissa, joissa *poikkeen* on yleinen
- *yäseen*, *yässe*, *yässeks* > *yön*, *yöksi*
- *äkkiin* > *äkkiä*; *jälkiin* > *jälkeen* kun postpositiomerkitys on selvä
- *kevällä* > *keväällä*
- *ens*, *enste* > *ensin*, muuten *ensistään*, *ensisteen*, *ensinnä*, *ensittäin* kuten ovat
- *ala* postpositiona > *alle*, adverbina *alas*
- *alaa* > *alas*
- *ylää*, *ylleä* > *ylös*